30/09/2025

30 Σεπτεμβρίου: Εορτάζει ο Άγιος Γρηγόριος ο Φωτιστής της Αρμενίας

/ Βίοι Αγίων

Σήμερα, Δευτέρα, 30 Σεπτεμβρίου, η Αγία μας Ορθόδοξος Εκκλησία τιμά τη μνήμη του Ιερομάρτυρος Γρηγορίου Φωτιστού της Μεγάλης Αρμενίας.

- ***Γράφει ο Λάμπρος Σκόντζος, Θεολόγος***

Η Αρμενία υπήρξε σημαντική κοιτίδα του Χριστιανισμού κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες. Σύμφωνα με την παράδοση, οι πρώτοι που έφεραν το χριστιανικό μήνυμα στις χώρες του Καυκάσου, ήταν οι απόστολοι Θαδδαίος και Βαρθολομαίος. Αλλά οι διωγμοί εκ μέρους των ειδωλολατρών ηγεμόνων της περιοχής δεν επέτρεψαν να αναπτυχθούν ιδιαίτερα οι εκεί χριστιανικές κοινότητες. Αυτά μέχρι την εμφάνιση του αγίου Γρηγορίου, ο οποίος έλαβε την προσωνυμία του Φωτιστή της Αρμενίας.

Έζησε στα χρόνια που αυτοκράτορας ήταν ο Διοκλητιανός (284-305), ο πλέον φανατικός και θρησκομανής ρωμαίος αυτοακράτορας, ο μεγαλύτερος διώκτης των Χριστιανών. Ήταν Πάρθος στην καταγωγή και γόνος επιφανούς οικογένειας. Ο πατέρας του ονομάζονταν Ανάκ και ήταν συγγενής του βασιλιά της Αρμενίας Κουσαρώ, φανατικού ειδωλολάτρη και σφοδρού διώκτη των Χριστιανών. Χιλιάδες Χριστιανοί συνελήφθησαν, βασανίστηκαν και βρήκαν τραγικό θάνατο από τους δημίους του.

Ο Γρηγόριος κατηχήθηκε στην χριστιανική πίστη και βαπτίστηκε Χριστιανός. Παράλληλα δε έλαβε σπουδαία μόρφωση, λόγω της ευγενικής και πλούσιας οικογένειάς του. Επίσης διακρίνονταν για την ευσέβειά του και τον ενάρετο βίο του και γι’ αυτό έχαιρε μεγάλης εκτιμήσεως από τους συμπατριώτες του.

Τον Κουσαρώ διαδέχτηκε στο θρόνο ο γιός του Τιριδάτης, φανατικός και αυτός ειδωλολάτρης, ο οποίος ανανέωσε τη διαταγή του πατέρα του, εναντίον των Χριστιανών του βασιλείου του. Οι στρατιώτες του εισέβαλλαν στις πόλεις και τα χωριά και συλλάμβαναν όσους καταγγέλλονταν ως Χριστιανοί. Μαζί τους συνελήφθη και ο Γρηγόριος, ο οποίος σύρθηκε σιδηροδέσμιος στον βασιλιά. Ο γενναίος Χριστιανός στάθηκε με θάρρος και παρρησία μπροστά στον θηριώδη ηγεμόνα και ομολόγησε την πίστη του στον αληθινό Τριαδικό Θεό και στηλίτευσε την ειδωλολατρία, ως λατρεία των πονηρών πνευμάτων. Κάθε άλλη λατρεία, εκτός του Τριαδικού Θεού, που μας αποκάλυψε ο ένσαρκος Λόγος Του, ο Ιησούς Χριστός, είναι λατρεία των δαιμόνων, όπως ρητά αποφαίνεται η Αγία Γραφή, «πάντες οι θεοί των εθνών (είναι) δαιμόνια» (Ψαλμ.95,5).

Ο Τιριδάτης θύμωσε τόσο πολύ ώστε αλλοιώθηκε η όψη του από την απολογία του Χριστιανού Γρηγορίου. Τον φοβέρισε ότι θα τον υπέβαλλε σε φρικτά βασανιστήρια και πως θα τον σκότωνε αν δεν θυσίαζε στους «θεούς» του. Όμως εκείνος έμεινε αμετάπειστος και εδραίος στην πίστη του στο Χριστό. Τότε ο βασιλιάς διέταξε να τον βασανίσουν με τα πλέον επώδυνα και φρικτά μέσα. Κάποιος τον πληροφόρησε

για την ταυτότητα του Γρηγορίου, ότι ήταν γιος του Ανάκ του Πάρθου, ο οποίος είχε δολοφονήσει τον πατέρα του Κουσαρώ. Αυτό τον εξόργισε έτι περισσότερο και σκέφτηκε να τον θανατώσει με αργό και βασανιστικό τρόπο, προκειμένου να πάρει εκδίκηση για τον πατέρα του. Έδωσε διαταγή να ανοίξουν ένα βαθύ λάκκο, στην πόλη Αρταξά και αφού έδεσαν πισθάγκωνα το Γρηγόριο, τον έριξαν στην τάφρο για να φαγωθεί από τα θηρία και τα δηλητηριώδη ερπετά, τα οποία έριξαν μαζί του.

Κανένας δεν ασχολήθηκε πια με αυτόν, διότι θεώρησαν βέβαιο το θάνατό του. Όμως ο άγιος δεν βλάφτηκε, τα θηρία και τα ερπετά δεν του προξένησαν την παραμικρή βλάβη. Εκεί ξεχασμένος έζησε δεκαπέντε ολόκληρα χρόνια, με λίγο ψωμί και νερό που του πήγαινε κρυφά μια ευσεβής Χριστιανή χήρα. Η θεία χάρις τον επισκίασε και τον προστάτευε όλα αυτά τα χρόνια. Επί τη ευκαιρία επισημαίνουμε πως αυτές οι θαυμαστές διηγήσεις «ξενίζουν» τους ορθολογιστές και απίστους, ως μυθώδη γεγονότα. Αλλά για τους πιστούς είναι η δυναμική φανέρωση των άκτιστων ενεργειών του Θεού στον κόσμο. Κατά τον απόστολο Παύλο: «Πίστει νοούμενν κατηρτίσθαι τους αιώνας ρήματι Θεού, εις το μη εκ φαινομένων τα βλεπόμενα γεγονεναι» (Εβρ.11,3), Διότι είναι «μεγάλα τα της πίστεως κατορθώματα» και «όπου Θεός δε βούλεται, νικάται φύσεως τάξις»!

Όμως συνέβη το εξής παράδοξο γεγονός. Ο θηριώδης βασιλιάς Τιριδάτης είχε παραφρονήσει και έτρεχε στα βουνά και τα όρη κάνοντας παρέα με τους χοίρους, βόσκοντας χόρτα όπως τα ζώα και τρώγοντας συχνά τις σάρκες του κορμιού του. Οι συγγενείς του παλατιανοί βρισκόταν σε απόγνωση για την τραγική κατάσταση του ηγεμόνα. Κάποιο βράδυ έγινε το θαύμα. Η αδελφή του Τιριδάτη Κουσαροδούκτα είδε ένα παράξενο όνειρο και άκουσε μια υπερκόσμια φωνή, η οποία την πληροφορούσε πως «όσο καιρό θα βρίσκεται στο λάκκο ο Γρηγόριος και δεν τον βγάζετε από εκεί, δεν πρόκειται να βρει γιατρειά ο αδελφός σου»!

Το παράξενο όνειρο συντάραξε την πριγκίπισσα, η οποία το διηγήθηκε στους αξιωματούχους του ανακτόρου. Εκείνοι δεν ήξεραν για κανέναν Γρηγόριο, ο οποίος βρίσκεται σε λάκκο, διότι η υπόθεση αυτή είχε ξεχασθεί. Όμως κάποιος γέρος θυμήθηκε το γεγονός και τους οδήγησε στον τόπο, όπου κείτονταν ο αθλητής του Χριστού. Εκεί πράγματι οι άρχοντες βρήκαν τον Γρηγόριο απόλυτα υγιή και τα θηρία και ερπετά να τον προσκυνούν! Τον έβγαλαν από το λάκκο και τον οδήγησαν στο παλάτι, στο βασιλικό διαμέρισμα του άρρωστου Τιριδάτη. Ο Γρηγόριος αφού προσευχήθηκε, τον σταύρωσε και ο βασιλιάς έγινε αμέσως καλά!

Τότε ο Τιριδάτης κράτησε κοντά του τον Γρηγόριο, για να τον κατηχήσει στην πίστη του Χριστού. Αφού περατώθηκε η κατήχηση, ο Γρηγόριος τον βάπτισε. Ο πρώην διώκτης βασιλιάς έγινε ένθερμος Χριστιανός και προστάτης της Εκκλησίας και των Χριστιανών. Πρότεινε δε στον Γρηγόριο να χειροτονηθεί Επίσκοπος της Μεγάλης Αρμενίας. Εκείνος δέχτηκε και από τότε άνοιξε μια νέα σελίδα για τον Αρμενικό λαό.

Ο άγιος Γρηγόριος διακρινόταν για τις αρετές του, την ακλόνητη πίστη του στο Θεό και την ιεραποστολική του θέρμη. Κήρυττε και θαυματουργούσε, ως τεκμήριο της αληθινής πίστης που δίδασκε στους συμπατριώτες του. Οργάνωσε πολυπληθείς ιεραποστολές σε όλη τη χώρα, ώστε σε μικρό χρονικό διάστημα να μεταστραφούν στο Χριστιανισμό η μεγάλη πλειοψηφία του Αρμενικού λαού.

Ο άγιος Γρηγόριος ανήκει στους μεγάλους Πατέρες της Εκκλησίας. Για τους Αρμενίους θεωρείται ο φωτιστής τους και γι’ αυτό τον αποκαλούν Αουσάβοριτς, δηλαδή φωτιστή, διότι αυτός τους έβγαλε από τα σκοτάδια της ειδωλολατρίας και

τους οδήγησε στο Φως το αληθινό, τον Ήλιο της Δικαιοσύνης, το Λυτρωτή του κόσμου, τον Ιησού Χριστό. Υπήρξε λοιπόν ο ουσιαστικός ιδρυτής της Αρμενικής Εκκλησίας και ο μεγάλος φωτιστής του Αρμενικού λαού και γι’ αυτό τιμάται υπερβαλλόντως από τους Αρμενίους. Το ιεραποστολικό του ενδιαφέρον εκτάθηκε και σε άλλες όμορες χώρες του Καυκάσου. Όπως αναφέρει ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, ο άγιος Γρηγόριος βάπτισε στον Ευφράτη ποταμό πάνω από τέσσερα εκατομμύρια Αρμενίους, Ασσυρίους και Πέρσες. Μαζί τους τον Τιριδάτη. Έχτισε τρεις περίλαμπρους ναούς προς τιμή της αγίας Μάρτυρος Γαϊανής και των συν αυτής αγίων Παρθένων.

Όταν ολοκλήρωσε το τιτάνιο ιεραποστολικό του έργο, θέλησε να αποσυρθεί στην έρημο για να αφιερώσει χρόνο για την δική του τελείωση. Πριν αναχωρήσει χειροτόνησε τρεις Επισκόπους, να συνεχίσουν τον έργο του, τον Ολβιανό, τον Ευθάλιο και τον Βάσσο. Συνολικά χειροτόνησε, στις περιοχές που εκχριστιάνισε, περισσότερους από τετρακόσιους Επισκόπους.

Κοιμήθηκε ειρηνικά στις 30 Σεπτεμβρίου του 325. Την ημέρα αυτή τιμάται η μνήμη του.

Ατυχώς όμως η Αρμενική Εκκλησία, «η άμπελος ην εφύτευσεν» ο άγιος Γρηγόριος, παρέκλινε από την Ορθόδοξη πίστη τον 5ο αιώνα, απέρριψε τις αποφάσεις της Αγίας Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου (451) και συντάχτηκε με τους αιρετικούς Μονοφυσίτες, ακολουθώντας έναν μετριοπαθή Μονοφυσιτισμό, τον οποίο ακολουθεί μέχρι σήμερα. Ευχή μας είναι, ο αδελφός μας μαρτυρικός Αρμενικός λαός, ο οποίος βίωσε, στο διάβα της ιστορίας του, απίστευτες διώξεις και μαρτύρια, να βρει ξανά την αληθινή πίστη και να ενταχθεί στους κόλπους της Μίας, Αγίας, καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας, στην Ορθοδοξία μας, την αληθινή Εκκλησία του Χριστού.